

N:o 26.

Af herr **P. G. Petersson** i Brystorp, om *bibehållande vid hittills utgående belopp af vakansafgifterna för soldatrotarne inom Hellestads f. d. bergslag.*

År 1820 frantog kronan Hellestads bergslag dess privilegier mot bergsmännens önskan samt förvandlade bergslaget till landslag. Genom denna förvandling blefvo hemmanen pålagda skatter, från hvilka de förut varit befriade, dels med landtåggårdens utgörande i sin helhet och dels med rotering. Roteringsen verkställdes 1822 och fastställdes sedermera af Kongl. Maj:t år 1824, men genom kongl. brefvet af den 28 oktober 1823 blef stadgadt, att rotarne skulle få vara vakanta mot en ersättning tills vidare af 66 rdr 32 sk. banko årligen för hvarje rote. Visserligen får erkännas, att så länge bergslagsprivilegierna varade, erhöill kronan inkomst af tackjernstionden, men lemnades deremot skog från kronans då inom bergslaget egande flera skogsallmänningar, hvilken erhållna skog utgjorde mera i värde än den utgående tackjernstionden. Vid bergslagens upphörande försålde kronan alla sina inom bergslaget egande allmänningar utan att lemna någon för häradets behof, ehuru flera hemman voro och fortfarande äro skoglösa.

Att denna roteindelning hör till den nya fastställda är påfallande, ty den äldre roteringsen verkställdes under konung Carl 11:tes regeringstid, och

uti nådig skrifvelse den 11 oktober 1840 har Kongl. Maj:t till Rikets ständer meddelat, att den beslutna nya ordinarie soldatroteringen i riket blifvit fullbordad inom flera län (hvaribland Östergötlands), och hafva Rikets ständer ansett, att sådan jord må, der icke för densamma utgöres verklig rotering i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts den 18 januari 1834 afgifna samt af Rikets ständer den 10 november samma år bifallna proposition derom, erlägga rotevakansafgifter under fredstid på enahanda sätt och efter samma grunder, som från och med 1835 egt rum. Och uti ett af krigsrådet C. D. Forsberg på Kongl. Maj:ts befallning den 24 maj 1844 gjordt sammandrag ur gällande författningar rörande stadganden om rotehållare och soldater vid indelta infanteriregementena inhemtas, att kongl. första lifgrenadierregementet allt framgent skall bestå enligt 1682 års Riksdags beslut af 1,200 man. Sedermera har det år 1822 blifvit tillökadt med 44 rotar inom Hellestads f. d. bergslag, så att styrkan efter planen numera utgör 1,244 nummer; och har nämnde krigsråd sig vidare utlåtitt: »dock få sistnämnda rotar jemlikt kongl. brefvet den 28 oktober 1823 vara *ständigt vakanta* emot erläggande tills vidare årligen af 66 rdr 32 sk. banko för hvardera, som användes till aflöning för underofficerare och spel i nummer».

Genom ofvan anmärkta stadganden vill mig synas, att i afseende å vakansafgiftens bestämmande tills vidare icke åsyftas annat, än att den skulle utgå med 100 kronor årligen intill krig inträffar, och att, i händelse karl då påfordrades, rätten till vakans skulle upphöra. Uti lagen angående lindring i rust- och roteringsbesvären den 20 maj 1885 föreskrifves, att om vakansafgiften är mindre än hvartill soldatroten är uppskattad då den utgöres effektivt, skall lindringen 30 procent icke tillkomma de vakanta rotarne, men att någon förhöjning i de utgående vakansafgifterna skulle rotehållarne påläggas, finnes icke i 1885 års lag stadgadt.

I skrifvelse den 5 september 1890 har Kongl. Maj:t upphäft kongl. brefvet af den 28 oktober 1823 angående vakansafgifterna för de s. k. Hellestads-rotarne samt bemyndigat chefen för regementet att träffa aftal med rotehållarne om högre ersättning för de vakanta numren från nuvarande 100 till 150 kronor. Anledningen härtill uppgifves vara, att den utgående vakansen numera icke förslår till aflöning åt underofficerare och spel, men, så vidt jag kan finna, hafva ifrågavarande rotehållare icke blifvit uppfordrade, mycket mindre åtagit sig att ansvara för ifrågavarande aflöningar; således måste efter mitt förmenande den möjligen varande bristen från annat håll afhjelpas.

Från regementschefen har till följd af ofvannämnda skrifvelse rote-

hållarne affordrats antingen att uppsätta karl eller i annat fall för hvarje rote *oafkortadt* betala 150 kronor; att dessa fordringar äro allt för stränga efter innehållet i ofvan åberopade lag och författningar, torde lätteligen kunna inses.

Det har länge varit känt och erkänt, att jordbruket varit allt för mycket betungadt af indelningsverket, och till följd häraf har det erhållit en lindring med 30 procent. Men af denna lindring har ifrågavarande bergslagsrotar icke tillkommit någon del, utan för dem ställer sig saken i motsatt riktning, då det fordras, att de skola förhöja den förut utgående vakansafgiften med 50 procent, ehuru den oförändrad fått fortfara i så nära 70 år. Från statsrådsbänken fick man under en af senare riksdagarne höra i afseende å grundskatterna: »säga om dessa skatter hvad man vill, hafva de numera vunnit häfd», och då ifrågavarande vakansafgift fått oförändrad utgå i 69 år med 100 kronor för hvarje rote årligen, torde äfven denna få anses för häfdvunnen. På grund af ofvan anförda skäl får jag föreslå:

det Riksdagen måtte besluta, att rötehållarne till ifrågavarande 44 soldatrotar inom Hellestads f. d. bergslag få bibehållas vid sina hittills utgående vakansafgifter och i så fall befrias från den fordrade 50 procents förhöjningen, så länge indelningsverket i oförändradt skick varar eller intill dess krig uppkommer och för dess ändamål karl för rotarne måste anskaffas.

Stockholm den 25 januari 1892.

P. G. Petersson.